

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Vô Tranh là một xã thuộc huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên. Xã nằm tại phía nam của huyện và giáp với thị trấn Giang Tiên ở phía tây nam, xã Phấn Mễ ở phía tây bắc, xã Tức Tranh ở phía bắc. Qua sông Cầu, Vô Tranh giáp với xã Minh Lập của huyện Đồng Hỷ ở phía đông và qua sông Đu giáp với xã Cổ Lũng ở phía nam, phía đông nam giáp với xã Sơn Cẩm. Vô Tranh có 9 làng nghề chè bao gồm: Liên Hồng 8, Bình Long, Toàn Thắng, Cụm làng nghề 4 xóm Tân Bình, Trung Thành 1, Trung Thành 3, Thống Nhất 1, Thống Nhất 3, Thống Nhất 4. Năm 2016, tổng diện tích chè kinh doanh của xã là 560 ha sản lượng 6.600 tấn, cây chè được coi là cây trồng chủ lực của Vô Tranh. Hoạt động sản xuất chè của làng nghề và dịch vụ du lịch ở đây đã ảnh hưởng đến môi trường tự nhiên khu vực nghiên cứu. Môi trường tự nhiên chính là không gian mà con người sinh sống, phát triển vì vậy để xã hội phát triển theo hướng bền vững thì trong khi phát triển các hoạt động kinh tế xã hội cần phải đi đôi với việc quản lý và bảo vệ môi trường. Đã có nhiều những giải pháp được đưa ra nhằm quản lý và bảo vệ môi trường tự nhiên ở các làng nghề sản xuất chè tuy nhiên, công tác này vẫn chưa thực sự đạt hiệu quả cao do chưa đánh giá đúng mức vai trò của cộng đồng trong việc bảo vệ môi trường, do đó sự tham gia của cộng đồng vào trong tiến trình thực hiện công tác quản lý và bảo vệ môi trường còn rất hạn chế.

Cùng với cả nước nói chung và các xã trên địa bàn huyện Phú Lương nói riêng, đồng bào các dân tộc tại vùng chè xã Vô Tranh đang ra sức xây dựng nông thôn mới. Trong tiến trình này, bảo vệ môi trường là một trong những tiêu chí cần đạt được. Tuy nhiên, cũng như các làng nghề khác trên cả nước, các làng nghề vùng chè Vô Tranh đang bị ô nhiễm bởi chất thải từ các hoạt động trồng, chăm sóc cây chè; quy trình sản xuất chè sạch, chè an toàn chưa được một số hộ dân tuân thủ nghiêm túc; chức năng, nhiệm vụ tổ chức và quản lý môi trường làng nghề còn chưa rõ ràng, thiếu các quy định đặc thù cho môi trường làng nghề. Công tác quản lý môi trường tại các làng nghề nói riêng, khu vực nông thôn nói chung còn đang bị buông

lông dẫn đến tình trạng ô nhiễm môi trường khu vực nông thôn đang trở thành vấn đề bức xúc trong nhân dân, như: ô nhiễm môi trường đất nông nghiệp do sử dụng các loại hóa chất bảo vệ thực vật một cách quá mức; ô nhiễm môi trường nước, đặc biệt là nước ngầm.

Do đó, cần phải có những biện pháp hữu hiệu, kịp thời để ngăn ngừa, hạn chế, khắc phục, giảm thiểu ô nhiễm môi trường, nhằm phát triển kinh tế - xã hội một cách bền vững tại vùng chè Vô Tranh nói riêng, cũng như trên địa bàn huyện Phú Lương nói chung.

Quản lý môi trường không phải là nhiệm vụ riêng của cấp, ngành nào mà là nhiệm vụ của toàn xã hội. Công tác quản lý môi trường chưa đạt hiệu quả như hiện nay một phần do chúng ta chưa đánh giá đúng mức vai trò của cộng đồng trong việc bảo vệ môi trường, do đó sự tham gia của cộng đồng vào trong tiến trình thực hiện công tác quản lý môi trường còn rất hạn chế.

Chính vì vậy, đề tài luận văn: ***“Nghiên cứu thực trạng môi trường và đề xuất mô hình quản lý môi trường dựa vào cộng đồng tại làng nghề chè xã Vô Tranh, huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên”*** là cần thiết. Những kết quả nghiên cứu của đề tài chính là cơ sở khoa học giúp các ban ngành chức năng tại địa phương định hướng đúng đắn trong quy hoạch bảo vệ môi trường và đề xuất các giải pháp giảm thiểu ô nhiễm môi trường tại làng nghề chè xã Vô Tranh, huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên, đồng thời là phương tiện tuyên truyền nâng cao ý thức cộng đồng trong việc tham gia quản lý và bảo vệ môi trường tại các làng nghề sản xuất chè.

2. Mục tiêu nghiên cứu

2.1. Mục tiêu tổng quát

Nghiên cứu, đánh giá thực trạng môi trường, các hoạt động sản xuất, chế biến chè có tác động đến môi trường và xây dựng mô hình quản lý môi trường dựa vào cộng đồng nhằm nâng cao hiệu quả công quản lý môi trường tại các làng nghề chè tại xã Vô Tranh huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên.

2.2. Mục tiêu cụ thể

- Đánh giá thực trạng môi trường tại các làng nghề chè xã Vô Tranh huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên.

- Tìm hiểu các hoạt động sản xuất, chế biến chè có tác động đến môi trường

tại các làng nghề chè xã Vô Tranh huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên. - Xây dựng mô hình quản lý môi trường dựa vào cộng đồng tại các làng nghề chè xã Vô Tranh huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên.

- Xác định được thuận lợi, tồn tại mà mô hình gặp phải, đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động của mô hình quản lý môi trường dựa vào cộng đồng tại các làng nghề chè xã Vô Tranh huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên.

3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài

3.1. Ý nghĩa khoa học của đề tài

Kết quả nghiên cứu của đề tài là cơ sở dữ liệu tham khảo cho các nghiên cứu thuộc lĩnh vực bảo vệ môi trường ở nông thôn.

Kết quả nghiên cứu của đề tài còn là tài liệu tham khảo cho công tác giảng dạy tại trường đại học về vấn đề huy động người dân trong bảo vệ môi trường. **3.2. Ý nghĩa thực tiễn của đề tài**

Giúp cơ quan quản lý môi trường của huyện Phú Lương căn cứ vào kết quả nghiên cứu của đề tài để đưa ra cơ chế, chính sách, giải pháp trong thời gian tới để làm tốt hơn công tác quản lý môi trường trên địa bàn huyện đạt được mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội theo hướng bền vững.

Đề xuất xây dựng mô hình quản lý môi trường phù hợp với các làng nghề trong xây dựng nông thôn mới.

Kiến nghị và đề xuất các giải pháp nâng cao năng lực quản lý môi trường trên địa bàn huyện Phú Lương.